

Vyhodnocení dotazníkového šetření k situaci sociálních podniků v době koronavirové krize

Pro Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR zpracovali:

PhDr. Ing. Petra Francová

Ing. Karel Rychtář

Mgr. Markéta Vinkelhoferová

Ve spolupráci s pracovníky projektu Podpora sociálního podnikání v ČR pokračuje:

Mgr. Šárka Vokálová

Mgr. Gabriela Kurková

Praha, červen 2020

Manažerské shrnutí

Tato zpráva shrnuje výsledky dotazníkového šetření k situaci sociálních podniků v ČR v době koronavirové krize, které realizovalo Ministerstvo práce a sociálních věcí v roce 2020 ve spolupráci s TESSEA ČR. Šetření proběhlo v období 13. – 26. května 2020. Cílovou skupinou byly sociální podniky registrované v Adresáři sociálních podniků MPSV. 150 organizací bylo osloveno emailem s žádostí o vyplnění anonymního on-line dotazníku. MPSV získalo 61 odpovědí, návratnost byla tedy 41%. Šetření mělo 3 cíle:

1. zjistit ekonomická a personální data o dopadu koronakrize na sociální podniky v ČR
2. zjistit, jak sociální podniky pomáhají společnosti v době koronakrize
3. zjistit potřeby sociálních podniků pro vyjednávání o jejich případné podpoře.

Zastoupení sociálních podniků, které se zúčastnily tohoto dotazníkového šetření, lze považovat za standardní. Porovnáme-li jejich rozložení podle kraje, právní formy, oblasti podnikání, počtu zaměstnanců a velikosti obrátu s výsledky Dotazníkového šetření sociálních podniků 2019¹, zjistíme, že rozdíly nejsou signifikantní. Výsledky tedy lze považovat za reprezentativní pro celý sektor sociálních podniků v ČR.

Respondenti byli dotázáni, jak dlouho udrží při předpokládaném vývoji tržeb a stavu finanční rezervy vyrovnané cash-flow. Ve vážných ekonomických problémech je 45% dotázaných sociálních podniků (25% těch, co už v květnu nebyly schopny hradit své závazky a 20% těch, co vydrží nejdéle do konce června). Další třetina předpokládá, že udrží vyrovnané cash-flow do 3 měsíců, tj. do srpna 2020, což při zpomaleném náběhu ekonomiky po nouzovém stavu znamená, že patří také do rizikové skupiny.

Co se týče tržeb v průběhu března a dubna 2020, polovina z nich odhadovala jejich propad o více než 50%, pětina o 30-50% a pouze necelá čtvrtina o méně než 30%. Respondenti také uváděli očekávaný pokles tržeb za květen a červen 2020. Odhady byly o něco méně pesimistické – propad tržeb o více než polovinu jich očekává 36%, pokles v rozmezí 30-50% odhadovalo 30% z nich a stejný počet předpokládal pokles menší než 30%. Pouze 3 podniky očekávají stejné nebo rostoucí tržby, jedná se tedy o naprosto ojedinělé případy. Co se týče dlouhodobějších odhadů za třetí čtvrtletí 2020, 39% dotázaných je není schopno predikovat a 36% očekává další pokles příjmů. Pouze čtvrtina očekává stabilní nebo rostoucí poptávku.

Respondenti byli dotázáni, která z opatření zatím přijatých či již avizovaných vládou využívají nebo plánují využít. Nepočítáme-li pozastavení EET, které se umístilo na prvním místě, pro dotázané sociální podniky je nejvíce dosažitelné čerpat příspěvek na mzdy osob se zdravotním postižením podle §78a při překážce na straně organizace dle novely Zákona o zaměstnanosti ve II. čtvrtletí 2020 (výjimka po dobu nouzového stavu, která skončí 30.6.2020) nebo žádat o odklad splátek úvěrů, nájemného nebo daní. Speciální vládní programy Antivirus A a B nebo úvěr COVID II se ocitly až na konci pomyslného žebříčku.

Sociální podnikatelé také dávali návrhy na opatření, která by potřebovali a v současné nabídce státu chybí. Mezi odpověďmi dominuje volání po finanční pomoci sociálním podnikům (22% všech podniků), a to buď v podobě specifické podpory šité na míru aktuálním potřebám sociálních podniků, anebo jako kompenzace ušlých zisků či vzniklých nákladů kvůli pozastavení nebo útlumu činnosti, případně bonusů pro firmy, jejichž provozovny jely jen částečně. Druhým nejčastěji navrhovaným

¹ https://ceske-socialni-podnikani.cz/images/pdf/Vyhodnoceni_dotaznikove_setreni_2019.pdf

opatření byla úprava anebo zvýšení příspěvků na zaměstnávání osob se zdravotním postižením podle § 78a Zákona o zaměstnanosti (18% podniků). Třetí nejčastěji zmiňovanou potřebou je výhodná/bezúročná půjčka či úvěr (13% podniků).

Co se týče omezení, které sociální podniky byly nebo budou nuceny v důsledku dopadů pandemie přijmout, 35% odpovědí se týkalo omezení investic a rozvojových záměrů v roce 2020 a 30% omezení provozních nákladů. Pouze pětina omezení je zaměřena na snížení mezd nebo zkrácení úvazků zaměstnancům. 14% odpovědí se týká výrazného omezení, zrušení nebo pozastavení některé podnikatelské činnosti do stabilizace trhu.

Šetření také zjišťovalo, jaká konkrétní opatření již dotázané sociální podniky provedly. Pětinu všech opatření zabírají organizační změny. Další 3 opatření jsou využívána téměř stejně často - snaha o prodloužení splatnosti faktur, splátkové kalendáře apod. (15%), home-office (14%) a úvěry a půjčky, které jsou buď už domluvené, nebo v jednání (13%). Následují 2 opatření se stejnými 11 procenty - jsou jimi zkrácení pracovních úvazků a změna byznys modelu nebo nabídka jiných produktů či služeb.

Respondenti se také vyjadřovali k tomu, jak odhadují vývoj do budoucna z hlediska možných scénářů. Naprostá většina dotázaných sociálních podniků (82%) se bude snažit to nějak vydržet a postupně se vrátit ke způsobu fungování před koronakrizí. 15% je rozhodnuto se ze současné koronakrizy poučit a výrazně změnit způsob svého podnikání. Pouze jeden sociální podnik chce dočasně své sociální podnikání pozastavit, resp. některý ze svých provozů, a pouze jeden vážně uvažuje o ukončení svého sociálního podnikání. Nikdo z dotázaných sociálních podniků zatím nerozhodl o úpadku nebo likvidaci firmy.

Co se týče snižování počtu zaměstnanců, 64% sociálních podniků o tom zatím neuvažuje, ale pětina už byla nucena některé zaměstnance propustit. Propouštět zaměstnance do konce června plánuje 9% dotázaných (6 podniků). 5% respondentů (3 podniky) naopak přijímají nové zaměstnance. Respondentům byla položena doplňující otázka, zda se chystají propustit nebo již propustili některé znevýhodněné zaměstnance. 72% se znevýhodněné zaměstnance nechystá propouštět, 28% ano.

Dotazníkové šetření zjišťovalo, zda se sociální podniky zapojily do pomoci společnosti v době koronakrizy. Dvě třetiny dotázaných se v době krize do pomoci zapojily, třetina ne. U těch, které se do pomoci zapojily, bylo zjišťováno, o jaký druh pomoci se jednalo. Necelá polovina se věnovalo šití roušek, pětina zajišťovala pomoc lidem v nouzi, 15% dotázaných sociálních podniků se věnovalo přípravě jídla pro záchranné složky, dobrovolníky apod. V kategorii Jiné (18%) se pomoc týkala přípravy a distribuce dezinfekce pro záchranné složky, vlastní zaměstnance nebo klienty sociálních služeb, 3d tisk čelenek pro výrobu ochranných štítů pro pracovníky v sociálních službách, šití obleků pro zdravotnická zařízení, provoz linky 1212, zajištění rozvozu potravin z potravinové sbírky a poskytování služeb zdarma neslyšícím nebo za zvýhodněné ceny lidem odkázaným na práci z domova. Sociální podniky také pomáhaly svým znevýhodněným zaměstnancům a jejich rodinným příslušníkům, ať už finančně nebo zajišťováním léků, nákupů a sociálního kontaktu. Více než polovina (53%) poskytovala svou pomoc zdarma, u 31% to byla kombinace obojího a 16% pomáhalo v rámci svého podnikání.

Dotázaní sociální podnikatelé popsali ve volné otázce problémy, kterým čelí. Jednoznačně největším problémem je snížení poptávky, nedostatek zakázek a úbytek zákazníků (36%). Dalším fenoménem je panující nejistota až panika – z budoucnosti, nákazy, kvůli mediálnímu pokrytí, nejasné situaci na trhu atd. Často zmiňovaná je demotivující byrokracie, která neustupuje ani v období nouzového stavu. Objevují se problémy s nemocností a obavami o zdraví.

Podněty sociálních podnikatelů týkající se toho, co by jim v současné situaci nejvíce pomohlo, byly četné a velmi různorodé. Nejčastěji zmiňovali uvolňování opatření (15% návrhů). Dalším okruhem přání bylo navýšení tržeb/odbytu/poptávky (11% návrhů), následované přímou finanční podporou od státu nebo jinou finanční injekcí - podobné 25 tisícům Kč pro OSVČ či dotace (14% návrhů). Opakovaně se objevuje volání po odpuštění anebo alespoň snížení či odkladu placení odvodů na sociální a zdravotní pojištění, případně nájmu a po dostupnosti úvěrů.

Dotazníkové šetření zjišťovalo názor respondentů na to, zda by měl stát poskytovat sociálním podnikům postiženým koronakrizí speciální pomoc. Tři čtvrtiny jich odpovědělo kladně a čtvrtina záporně. Sociální podnikatelé dávali návrhy na to, jak by měla podle nich tato pomoc vypadat. Nejčastěji se volá po přímé pomoci státu (21% odpovědí) – specifické finanční podpoře, která by párovala příspěvky podle § 78a Zákona o zaměstnanosti a program Antivirus, byla by podobná Pětadvacítce pro OSVČ atd. Stejnou četnost (15% odpovědí) mají 3 okruhy návrhů: 1) dotace na mzdy asistentů/mentorů, zaměstnanců, kteří pracují, ale nevydělají si na sebe, které není možné z různých důvodů propouštět, kvůli překážkám atd., 2) bezúročné/výhodné půjčky či úvěry a 3) aby stát odebíral jejich výrobky a služby a dával jim zakázky. Sociální podniky by také podpořilo odpuštění anebo snížení odvodů.

Z provedeného průzkumu lze konstatovat, že z hlediska vážnosti dopadů se situace sociálních podniků neliší od většiny mikro, malých, případně středních firem. Rozdíl je ale v tom, že sociální podniky odkládají personální a organizační dopady na nejzazší možnou dobu, i když riziko spojené s udržením zejména znevýhodněných zaměstnanců je větší než u běžných zaměstnavatelů. Toto je základní odlišnost chování sociálních podniků (zejména těch integračních) od běžných zaměstnavatelů. Sociální podniky si pro svou nezastupitelnou úlohu zaslouží přímou a specifickou podporu státu.

Na základě výsledků dotazníkového šetření k situaci sociálních podniků v ČR v době koronavirové krize jsme analyzovali jejich potřeby a zformulovali jsme následující doporučení pro vyjednávání o jejich případné podpoře.

Co by bylo potřeba udělat teď:

- zvýšit příspěvky na zaměstnávání osob se zdravotním postižením podle § 78a Zákona o zaměstnanosti přijetím usnesení vlády
- upravit podmínky zvýhodněného úvěru v programu S-podnik MPSV, který realizuje ČMRZB (vyhodnotit nastavení a fungování programu z hlediska stávajících potřeb, rozšířit program o provozní úvěr, upravit parametry posuzování rizik...)
- snížit či odložit placení odvodů na sociální a zdravotní pojištění znevýhodněných zaměstnanců
- více podporovat sociálně odpovědné zadávání veřejných zakázek pro sociální podniky (důležitost tohoto tématu v souvislosti s koronakrizí výrazně vzrostla)
- poskytnout jednorázovou administrativně nenáročnou finanční podporu od státu nebo jinou finanční injekci (podobnou 25 tisícům Kč pro OSVČ) např. formou malých grantů.

Co by bylo potřeba udělat, pokud by se krizová situace z jakýchkoli důvodů opakovala:

- přijmout motivující opatření, které by zohlednilo, že výhodnější je pro jejich integraci znevýhodněné zaměstnance nechat pracovat, pokud to lze, nežli je nechat doma a čerpat veřejné finance ze sociálních výdajů (často vyšší)
- umožnit příspěvek na mzdu znevýhodněných zaměstnanců v plné výši po dobu dopadů nouzového stavu, pokud sociální podniky nemají zdroje z tržeb

- vytvořit dlouhodobé opatření/nástroj finanční podpory od státu pro sociální podniky pro případ podobné krize jako je např. kurtzarbeit, který by byl aktivován v případě období krizové situace.

Výsledky dotazníkového šetření prokázaly specifika sociálních podniků a zviditelnily to, v čem se liší od běžných firem. Na rozdíl od nich je pro ně nesmírně důležité věnovat se svým sociálním cílům, které se týkají pracovní integrace a zvyšování kvality života jejich znevýhodněných zaměstnanců a rozvoje společenských aktivit v místě jejich působení. To, že v podstatě upřednostňují sociální cíl před cílem ekonomickým, je činí v krizích odolnějšími, protože se snaží přežít i za cenu obětí. Na jednu stranu to dělá jednotlivé podniky zranitelnější, ale na druhou stranu to posiluje společnost jako celek. A to je důvod, proč by je měl stát podporovat a nenechat je padnout.

Obsah

Manažerské shrnutí	2
1. Základní informace o dotazníkovém šetření	7
2. Výsledky.....	8
2.1 Profil sociálních podniků v dotazníkovém šetření	8
2.1.1 Kraj.....	8
2.1.2 Právní forma	8
2.1.3 Oblast podnikání.....	9
2.1.4 Počty zaměstnanců.....	9
2.1.5 Obrat.....	9
2.2 Ekonomická situace	10
2.2.1 Cash-flow	10
2.2.2 Pokles tržeb v březnu a dubnu 2020	11
2.2.3 Odhadovaný pokles tržeb v květnu a červnu 2020.....	11
2.2.4 Očekávané dlouhodobé dopady.....	12
2.2.5 Využívaná vládní opatření	12
2.2.6 Která vládní opatření chybí.....	13
2.2.7 Omezení v sociálních podnicích.....	14
2.2.8 Konkrétní již provedená opatření v sociálních podnicích	14
2.2.9 Možné scénáře do budoucna	15
2.3 Personální situace.....	16
2.3.1 Propouštění zaměstnanců	16
2.4. Jak sociální podniky pomáhají společnosti a co by pomohlo jim	17
2.4.1 Zapojení sociálních podniků do pomoci společnosti v době koronakrize	17
2.4.3 Pomoc za peníze nebo zdarma	17
2.4.4. Problémy sociálních podniků.....	18
2.4.5 Co by teď sociálním podnikům nejvíc pomohlo	18
2.4.6 Pomoc státu sociálním podnikům	19
3. Závěr	20
Přílohy.....	23
Příloha 1: On-line dotazník k situaci sociálních podniků v době koronavirové krize.....	23
Příloha 2: Tabulky	27

1. Základní informace o dotazníkovém šetření

Dotazníkové šetření k situaci sociálních podniků v době koronavirové krize bylo zpracováno v rámci projektu Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV) „Podpora sociálního podnikání v ČR pokračuje“, registrační číslo CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_016/0006098 ve spolupráci s TESSEA ČR. **Šetření proběhlo v období 13. – 26. května 2020.**

Cílovou skupinou byly sociální podniky registrované v Adresáři sociálních podniků MPSV. Jedná se o 150 sociálních podniků, které naplňují tzv. identifikátor sociálního podniku² a chtějí být zveřejněny v Adresáři. Tyto organizace byly osloveny emailem s žádostí o vyplnění anonymního on-line dotazníku. MPSV získalo 61 odpovědí, návratnost byla tedy 41%.

Dotazník měl **tři cíle:**

1. zjistit **ekonomická a personální data o dopadu koronakrize na sociální podniky v ČR**
2. zjistit, **jak sociální podniky pomáhají společnosti v době koronakrize**
3. zjistit **potřeby sociálních podniků pro vyjednávání o jejich případné podpoře.**

Respondenti odpovídali celkem na 25 otázek. U 20 otázek vybírali z předvolených odpovědí s možností doplnit vlastní komentář, 5 otázek bylo otevřených. **Otázky byly rozděleny do čtyř okruhů:**

1. Profil sociálního podniku

2. Vaše ekonomická situace

3. Vaše personální situace

4. Vaše pomoc společnosti a co by pomohlo vám.

Níže v textu jsou uvedeny grafy s procentním rozložením odpovědí. Tabulky s absolutními počty a procenty jsou uvedeny v Příloze 2.

² Identifikátor je jednoduchý sebehodnotící nástroj pro sociální podniky, který umožňuje posoudit naplňování principů sociálního podniku podle metodiky MPSV.

2. Výsledky

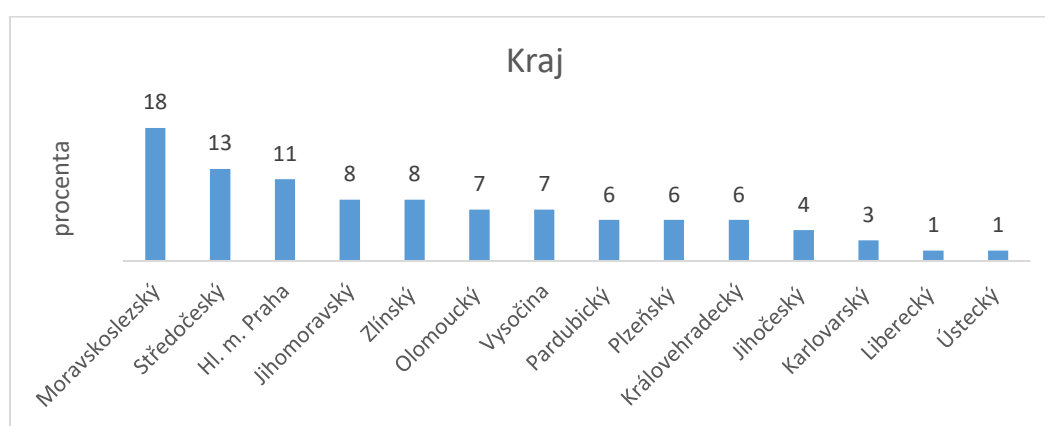
2.1 Profil sociálních podniků v dotazníkovém šetření

I když dotazníkové šetření bylo anonymní, byly zjišťovány základní faktografické údaje sociálních podniků, které se průzkumu zúčastnily. Respondenti byli dotazováni na kraj, právní formu, oblast podnikání, počty zaměstnanců a velikost obrátu jejich sociálního podniku v roce 2019.

2.1.1 Kraj

Nejvíce sociálních podniků, které se zúčastnily dotazníkového šetření, působí v Moravskoslezském kraji (18%). Na druhém místě se umístil Středočeský kraj (13%), následovaný hlavním městem Praha (11%). Respondenti měli možnost zvolit více krajů, pokud v nich jejich podniky působí. Zastoupení všech krajů je vidět v následujícím Grafu.

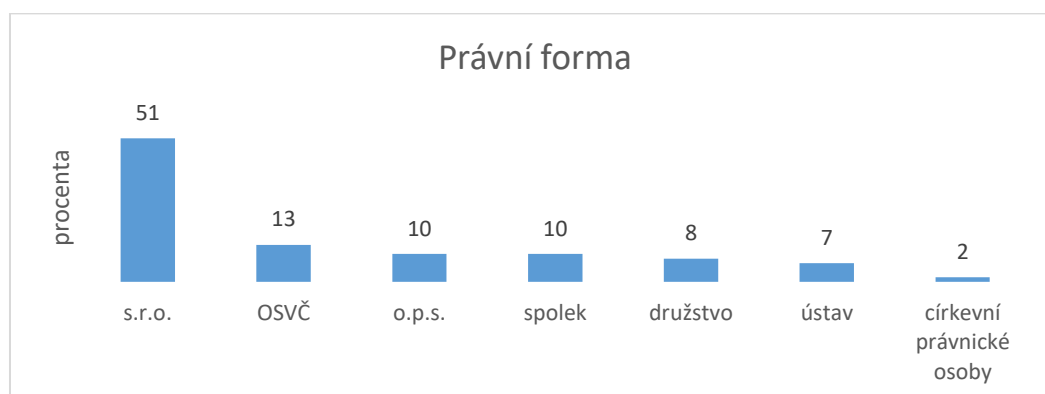
Graf 1 Kraj

2.1.2 Právní forma

Mezi sociálními podniky výrazně dominovala s 51% právní forma společnosti s ručením omezeným. S velkým odstupem následuje OSVČ (13%), obecně prospěšná společnost (10%) a spolek (10%). Sečteme-li všechny zastoupené neziskové právní formy, tj. obecně prospěšné společnosti, ústavy, spolky a evidované církevní právnické osoby, dostaneme jejich téměř třetinový podíl (29%). Procentní rozložení je znázorněno v Grafu č.2.

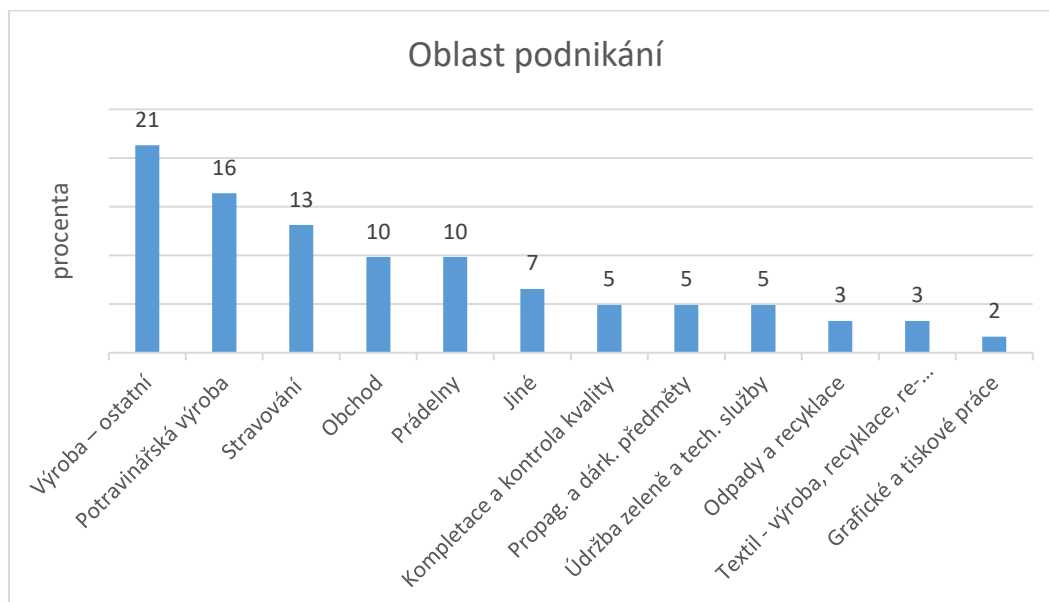
Graf 2 Právní forma

2.1.3 Oblast podnikání

Pětina sociálních podniků spadá do kategorie Výroba - ostatní (21%). Po nich následovala Potravinářská výroba (16%) a Stravování (13%). Obě tyto kategorie lze sloučit do gastroslužeb (29%), které byly tudíž nejméně zastoupenou oblastí podnikání. Po deseti procentech získaly oblasti Obchod a Prádelny. Rozložení jednotlivých oblastí podnikání je vidět v Grafu 3.

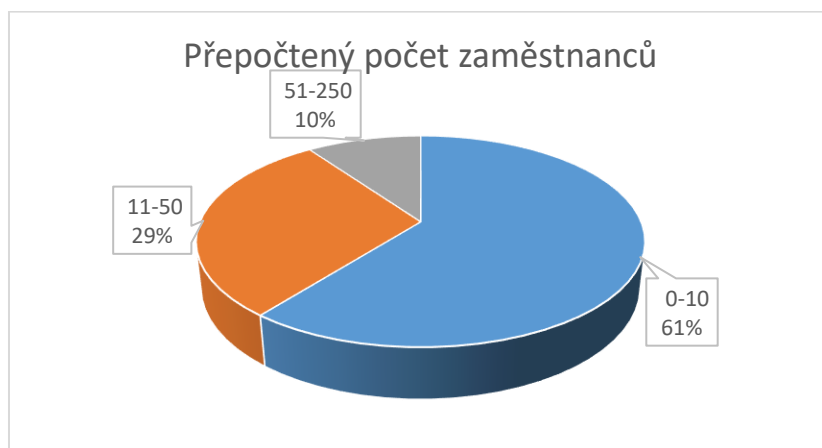
Graf 3 Oblast podnikání

2.1.4 Počty zaměstnanců

Respondenti měli možnost vybrat si z 3 kategorií přepočteného počtu úvazků všech zaměstnanců jejich sociálního podniku. Výrazně převažovaly podniky do 10 zaměstnanců včetně (61%), 29% podniků má do 30 zaměstnanců včetně a 10% jich spadá do kategorie 51-250 zaměstnanců. Tyto údaje jsou znázorněny také v Grafu 4.

Graf 4 Přepočtený počet zaměstnanců

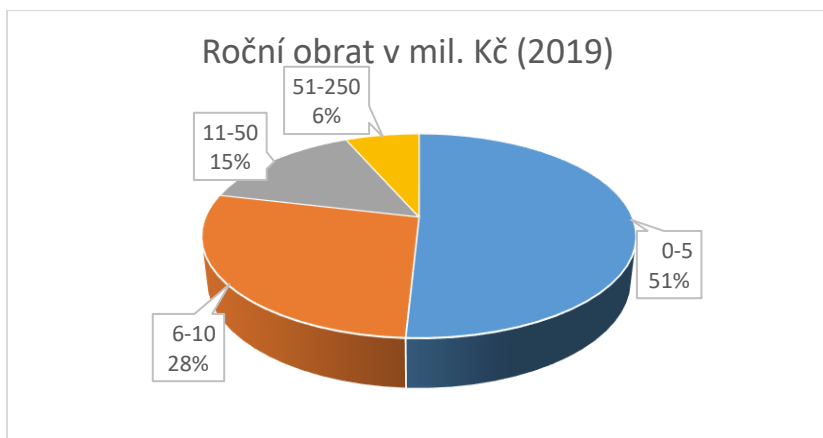

2.1.5 Obrat

Více než polovina sociálních podniků (51%), které se zúčastnily dotazníkového šetření, měla v roce 2019 obrat do 5 milionů Kč. 28% podniků patřilo do kategorie 6-10 milionů Kč, 15% mělo v roce 2019

obrat v rozmezí 11-50 milionů Kč a pouhých 6% mělo obrat v rozmezí 51-250 milionů Kč. Procentní rozložení je znázorněno v Grafu 5.

Graf 5 Roční obrat v mil Kč (2019)

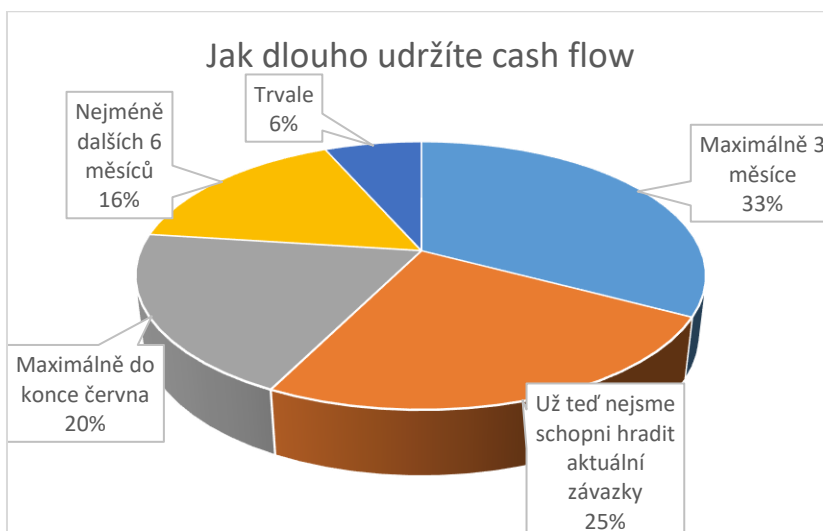

2.2 Ekonomická situace

2.2.1 Cash-flow

Respondenti byli dotázáni, jak dlouho udrží při předpokládaném vývoji tržeb a stavu finanční rezervy vyrovnané cash-flow. Třetina zvolila odpověď maximálně 3 měsíce, čtvrtina jich už v době sběru dat nebyla schopna hradit aktuální závazky a pětina odpověděla, že vydrží maximálně do konce června. 16% udrží cash-flow nejméně dalších 6 měsíců a 6% ho udrží trvale. Ve vážných ekonomických problémech je tedy 45% dotázaných sociálních podniků (25% těch, co už nejsou schopni hradit své závazky a 20% těch, co vydrží nejdéle do konce června). Přehledné rozložení všech odpovědí v procentech je vidět v Grafu 6.

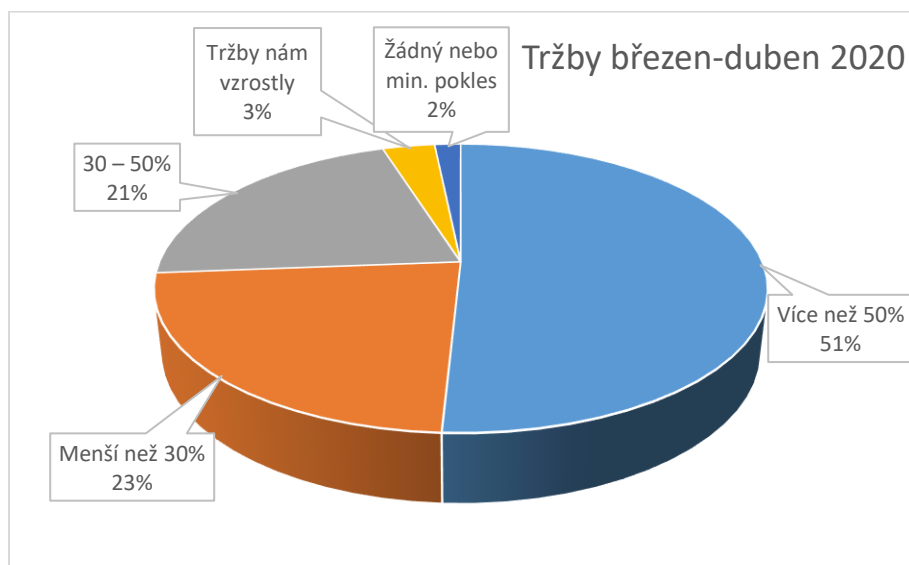
Graf 6 Jak dlouho udržíte cash-flow

2.2.2 Pokles tržeb v březnu a dubnu 2020

Dotázané sociální podniky odhadovaly pokles svých tržeb v průběhu března a dubna 2020. Podle poloviny z nich (51%) se jejich tržby propadly o více než 50%, podle necelé čtvrtiny (23%) byl propad tržeb menší než 30% a pětina (21%) očekává pokles tržeb v rozmezí 30-50%. V následujícím grafickém znázornění odpovědí (Graf 7) jsou zachyceny také podniky se stejnými nebo rostoucími tržbami, jedná se ale o naprosto ojedinělé případy.

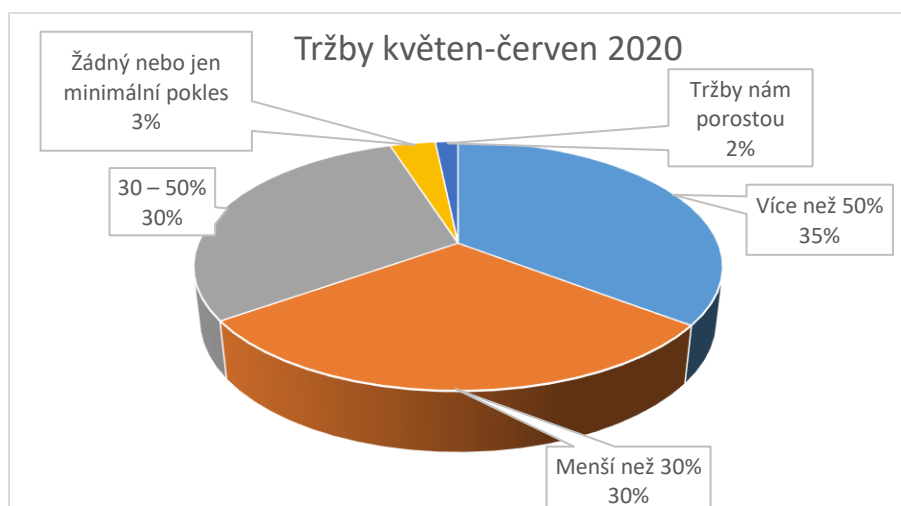
Graf 7 Pokles tržeb v průběhu března a dubna 2020

2.2.3 Odhadovaný pokles tržeb v květnu a červnu 2020

Respondenti dále odpovídali na otázku, jaký pokles tržeb odhadují dle aktuálního vývoje v květnu a červnu 2020. Více než třetina (36%) odhadla, že jim tržby klesnou pod 50%. Pokles v rozmezí 30-50% jich očekávalo 30% a stejný počet předpokládá pokles menší než 30%. Jak je vidět v Grafu 8, optimistické odhady byly v naprosté menšině.

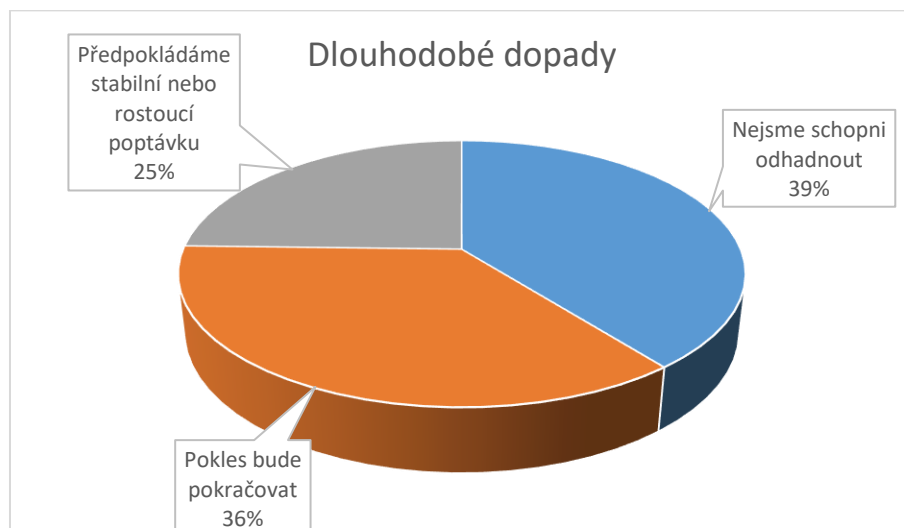
Graf 8 Odhadovaný pokles tržeb v květnu a červnu 2020

2.2.4 Očekávané dlouhodobé dopady

Sociální podniky odpovídaly v dotazníkovém šetření na otázku, jaké očekávají dlouhodobější dopady ve třetím čtvrtletí 2020. Převažovala odpověď „Nejsme schopni odhadnout“ (39%), následovaná v závěsu odpovědí „Pokles bude pokračovat“ (36%). Pouze čtvrtina očekává stabilní nebo rostoucí poptávku. Odpovědi jsou znázorněny v následujícím Grafu.

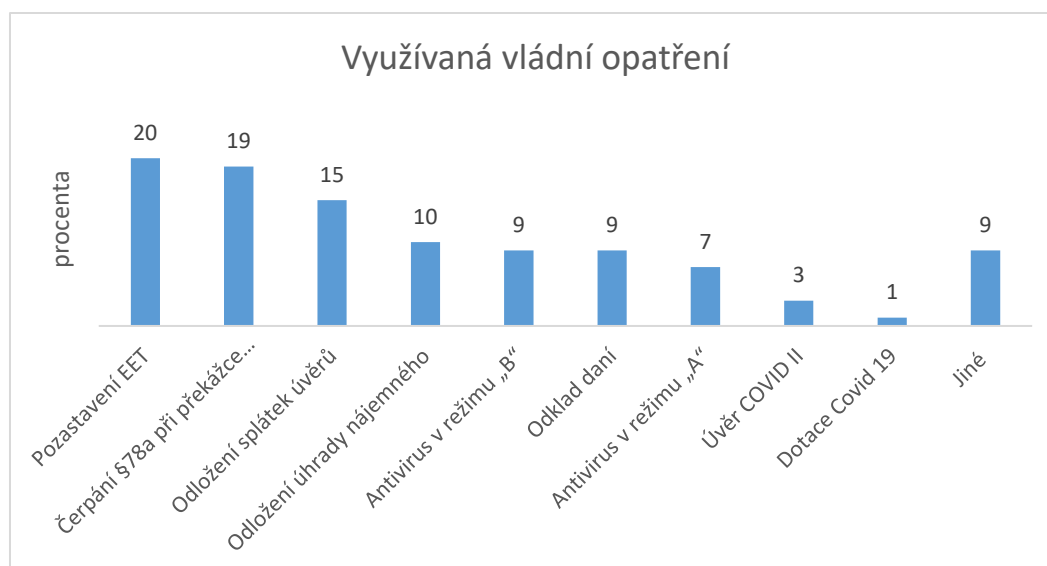
Graf 9 Očekávané dlouhodobé dopady

2.2.5 Využívaná vládní opatření

Respondenti byli dotázáni, která z opatření zatím přijatých či již avizovaných vládou využívají nebo plánují využít. Měli možnost zvolit více odpovědí, případně doplnit odpověď vlastní. Podařilo se získat celkem 102 odpovědí. Nejčastější volbou bylo Pozastavení EET (20%), poté s 19% Čerpání §78a při překážce na straně organizace dle novely zákona 435/2004 ve II.Q 2020 (výjimka po dobu nouzového stavu, která skončí 30.6.2020) a Odložení splátek úvěrů (15%). Druhou početně stejně zastoupenou skupinou vládních opatření, které sociální podniky využívají nebo plánují využít, byly (jsou) Odložení úhrady nájemného (10%), Antivirus v režimu „B“ (9%) a Odklad daní (9%). Opatření, která jsou ještě méně využívaná, jsou Antivirus v režimu „A“, Úvěr COVID II a Dotace COVID 19. Nepočítáme-li tedy pozastavení EET, pro dotázané sociální podniky zaměstnávající osoby se zdravotním postižením je nejvýhodnější využít výjimky stanovené novelou zákona 435/2004 a čerpat příspěvek podle §78a při překážce na straně organizace (v době, kdy nepracují, výjimka ale skončí 30.6.2020) nebo žádat o odklad splátek úvěrů, nájemného nebo daní. Speciální vládní programy Antivirus A a B nebo úvěr COVID II se ocitly až na konci pomyslného žebříčku. Mezi odpověďmi, které se nevešly do předepsaných možností (kategorie Jiné), bylo odložení plateb za sociální pojištění, denní odškodné á 500,- Kč malým s.r.o., odpuštění 3 měsíčních plateb nájemného magistrátem, příspěvek pro OSVČ a odložení odvodů za sociální a zdravotní pojištění pro OSVČ. 4 respondenti napsali, že žádná vládní opatření nevyužívají. V Grafu 10 je uveden procentní přehled všech odpovědí.

Graf 10 Která z opatření zatím přijatých či již avizovaných vládou využíváte nebo plánujete využít?

2.2.6 Která vládní opatření chybí

Respondenti byli dotázáni, zda jim v současné nabídce státu chybí některá opatření, která by potřebovali. Podařilo se získat celkem 39 podnětů.

Mezi odpověďmi dominuje volání po finanční pomoci sociálním podnikům (8x, tj. 22% ze všech podnětů). A to buď v podobě specifické podpory šité na míru aktuálním potřebám sociálních podniků, anebo jako kompenzace ušlých zisků či vzniklých nákladů kvůli pozastavení anebo útlumu činnosti. Případně bonusů pro firmy, jejichž provozovny jely jen částečně.

Druhým nejčastěji navrhovaným opatřením byla úprava anebo zvýšení příspěvků na zaměstnávání osob se zdravotním postižením podle § 78a Zákona o zaměstnanosti (7x, tj. 18% podnětů).

Třetí nejčastěji zmiňovanou potřebou je výhodná/bezúročná půjčka či úvěr (5x, tj. 13% podnětů).

Několikrát zazněla podpora malých/mikro-podniků (3x) anebo snížení/odpouštění odvodů za zaměstnance (2x).

Potřebným krokem by mohla být stimulace poptávky po službách a produktech sociálních podniků ze strany státu. (2x)

Mezi dalšími jednotlivými návrhy se objevily i úlevy na daních, odpuštění DPH, odložení nájmu, úleva v byrokracii (odpuštění bezdlužnosti). Zazněla kritika programu COVID II, na který malé firmy nemohly dosáhnout. Zajímavým návrhem bylo motivující opatření, které by zohlednilo, že výhodnější je pro jejich integraci znevýhodněné zaměstnance nechat pracovat, pokud to lze, nežli je nechat doma a čerpat na ně státní kompenzace. V této souvislosti zaznělo i volání pro zavedení příspěvků na jiné typy znevýhodnění než zdravotní postižení. Tyto dva návrhy pocházející od stejného respondenta jsou natolik dobře zformulované, že je níže citujeme.

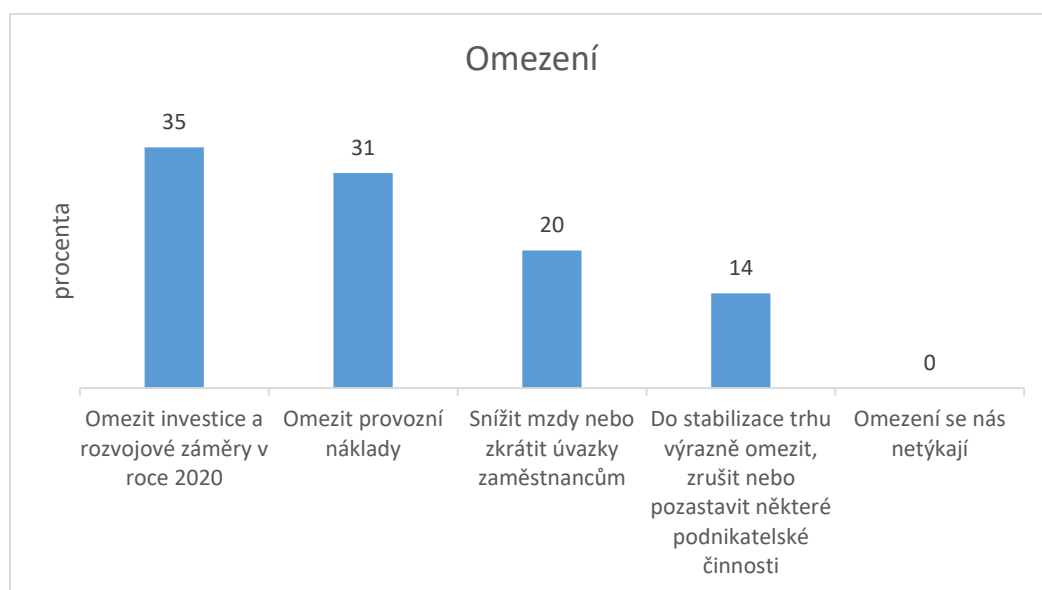
„Chybí mi jakékoli opatření motivující lidi něco užitečného dělat. Stávající opatření mají spíš opačný efekt - např. kdybych přemýšlel čistě ekonomicky, nechal bych lidi doma a čerpal bych peníze na jejich mzdy od státu v rámci nějakého opatření - na to ale nemám žaludek. V sociálním podnikání jsou velmi důležité pracovní návyky, když nechám své zaměstnance několik měsíců bez práce, tak upadnou zpět

do problémů, raději tedy dotuji ze soukromých úspor ztrátový provoz. Co by např. pomohlo, je přehodnocení znevýhodněných skupin, aby bylo možné čerpat různé dotace na pomoc lidem, kteří reálně jsou znevýhodněni (to se s papírovými kritérii téměř nepotkává)- po letech konjunktury je téměř nemožné sehnat někoho, s kým se dá pracovat, s roční historií na úřadu práce. Naopak znám řadu pracovitých lidí např. z řad bezdomovců, který bych rád zaměstnal a kteří jsou odhodláni začít žít normálně, ale do znevýhodněných skupin nepatří, protože žili mimo systém a na úřad práce se neregistrovali.“

2.2.7 Omezení v sociálních podnicích

Respondenti si mohli zvolit z předem daných odpovědí, jaká omezení byli nebo budou nuceni v důsledku dopadů pandemie přijmout. Měli možnost vybrat si více možných odpovědí. Jednou z variant byla také odpověď „Omezení se nás netýkají“, tu si však nikdo nezvolil. 35% odpovědí se týkalo omezení investic a rozvojových záměrů v roce 2020 a 30% omezení provozních nákladů. Pětina omezení je zaměřena na snížení mezd nebo zkrácení úvazků zaměstnancům. 14% omezení se týká výrazného omezení, zrušení nebo pozastavení některé podnikatelské činnosti do stabilizace trhu. Přehled odpovědí je vidět v následujícím Grafu.

Graf 11 V důsledku dopadů pandemie jste byli nebo budete nuceni

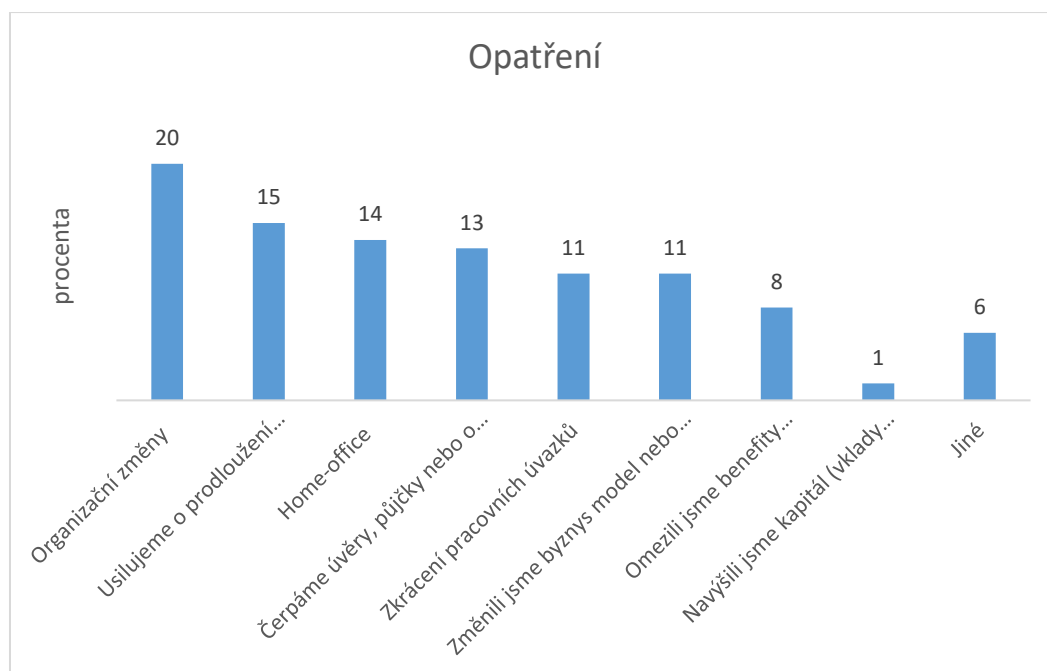

2.2.8 Konkrétní již provedená opatření v sociálních podnicích

Respondenti byli dotazováni, jaká konkrétní opatření již ve svém sociálním podniku provedli. Měli na výběr 8 možností nebo mohli doplnit vlastní odpověď do kolonky Jiné. Mohli si vybrat více odpovědí, což většina z nich udělala. Sociální podniky prováděli většinou několik opatření najednou a některé z nich uváděli 3 až 4 odpovědi. Celkově bylo vyhodnoceno 137 odpovědí. Pětinu všech opatření zabírají organizační změny. Další 3 opatření jsou využívána téměř stejně často - snaha o prodloužení splatnosti faktur, splátkové kalendáře apod. (15%), home-office (14%) a úvěry a půjčky, které jsou buď už domluvené, nebo v jednání (13%). Následují 2 opatření se stejnými 11 procenty - jsou jimi zkrácení pracovních úvazků a změna byznys modelu nebo nabídka jiných produktů či služeb. Nejméně využívaným opatřením (1%) je navýšení kapitálu (vklady společníků nebo členů). V kategorii Jiné se objevila opatření jako založení e-shopu, snaha získat jiné zákazníky, nenabírání nových zaměstnanců,

žádost o grant nadaci a jeden sociální podnik žádná opatření neprovedl. Graf 12 znázorňuje rozložení všech odpovědí.

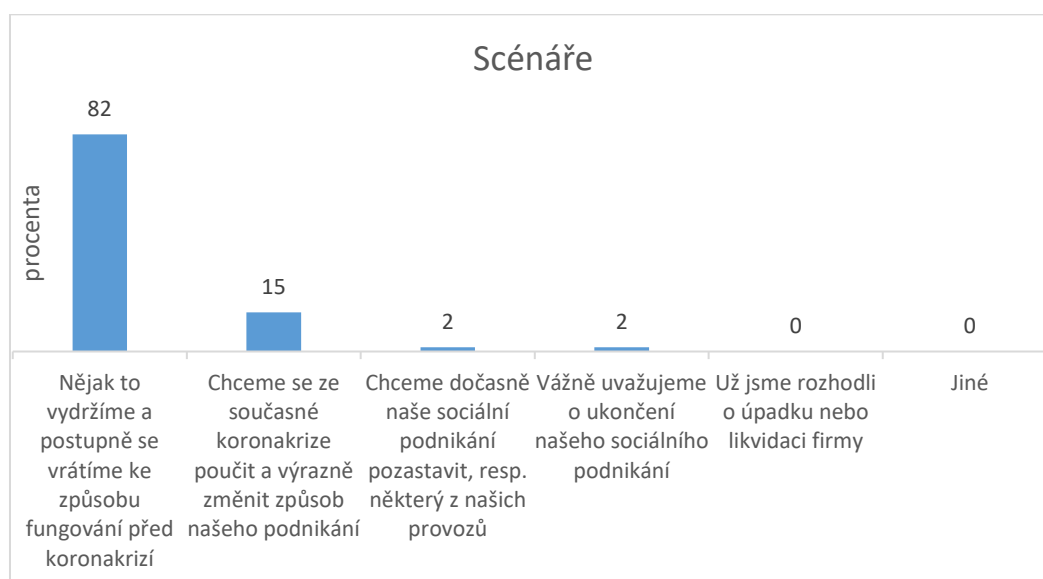
Graf 12 Konkrétní opatření, která jste provedli

2.2.9 Možné scénáře do budoucna

Dotazníkové šetření nabídlo sociálním podnikům výběr z 5 možných scénářů do budoucna s možností přidat svůj vlastní. 82% sociálních podniků zvolilo odpověď „Nějak to vydržíme a postupně se vrátíme ke způsobu fungování před koronakrizí“. 15% se chce ze současné koronakrizise poučit a výrazně změnit způsob svého podnikání. Pouze jeden sociální podnik (2%) chce dočasně své sociální podnikání pozastavit, resp. některý ze svých provozů a pouze jeden (2%) vážně uvažuje o ukončení svého sociálního podnikání. Nikdo z dotázaných sociálních podniků zatím nerozhodl o úpadku nebo likvidaci firmy. Přehled odpovědí je v následujícím Grafu.

Graf 13 Který z následujících scénářů je pro váš sociální podnik podle vás nejvíce pravděpodobný?

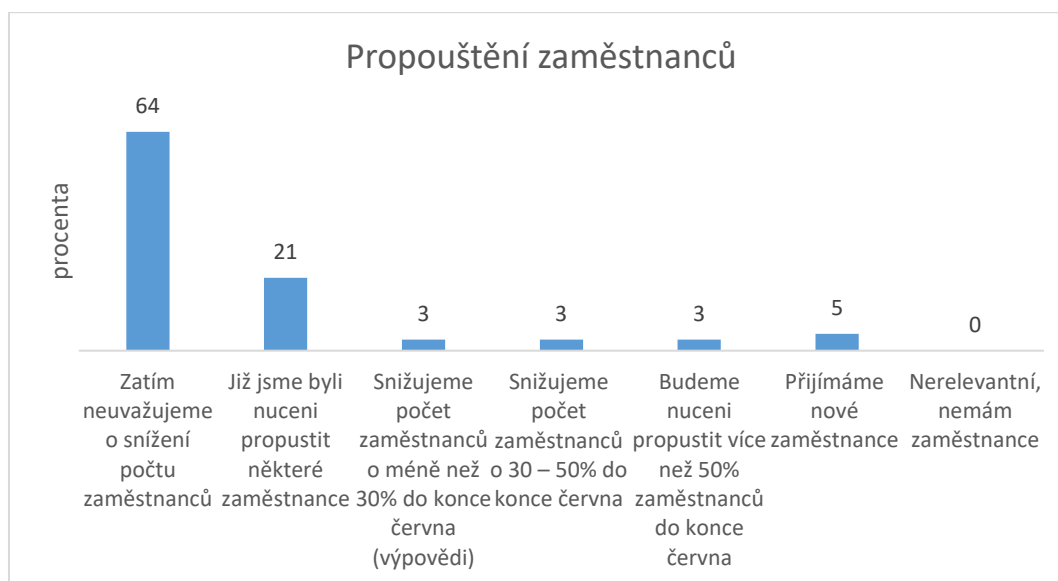

2.3 Personální situace

2.3.1 Propouštění zaměstnanců

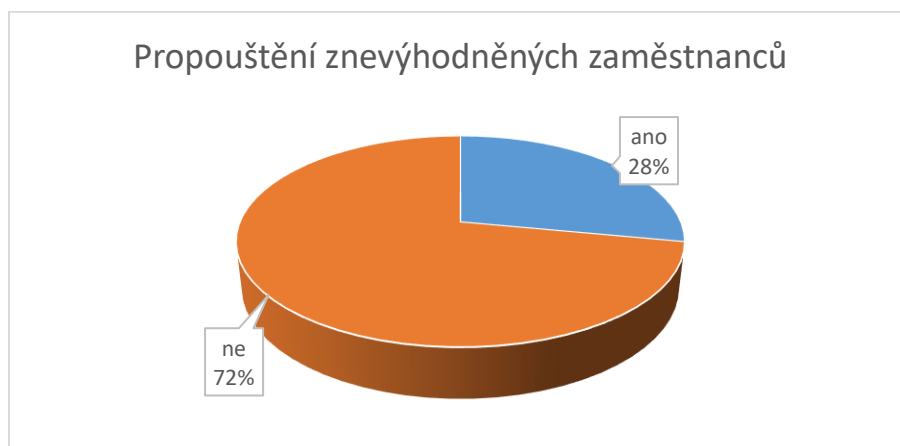
Respondentům bylo nabídnuto 6 tvrzení, které odpovídají jejich personální politice pro první polovinu letošního roku. Sedmou možností bylo vyhnout se odpovědi, pokud by neměli zaměstnance, tu však nikdo nevyužil. 64% sociálních podniků zatím neuvažuje o snížení počtu zaměstnanců. 21% už bylo nuceno některé zaměstnance propustit. Co se týče snižování počtu zaměstnanců do konce června, plánuje to naprosto marginální počet dotázaných – 3% (tj. 2 sociální podniky) chtějí propustit do 30% zaměstnanců, stejný počet bude propouštět 30-50% zaměstnanců a stejný počet jich propustí více než 50%. 5% respondentů (3 podniky) naopak přijímají nové zaměstnance. Rozložení odpovědí je v Grafu 14.

Graf 14 Jaké tvrzení odpovídá vaší personální politice pro první polovinu letošního roku?

Respondentům byla položena doplňující otázka, zda se chystají propustit nebo již propustili některé znevýhodněné zaměstnance. 72% se znevýhodněné zaměstnance nechystá propouštět, 28% ano – viz Graf 15.

Graf 15 Chystáte se propustit nebo jste již propustili některé znevýhodněné zaměstnance?

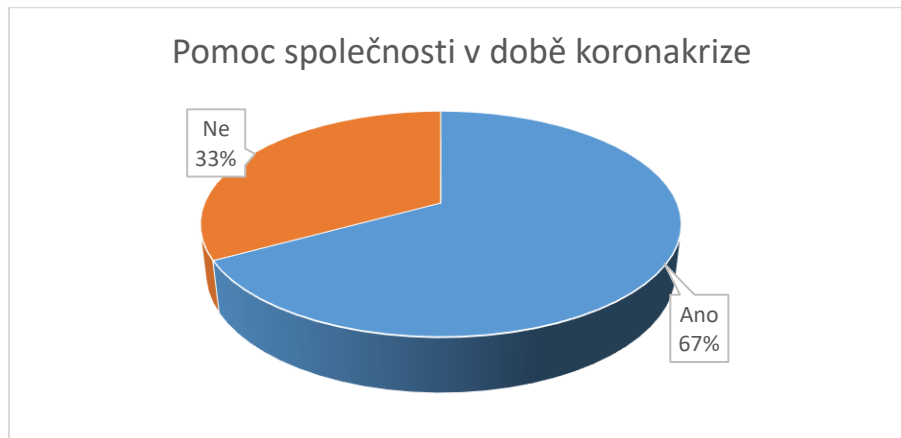

2.4. Jak sociální podniky pomáhají společnosti a co by pomohlo jim

2.4.1 Zapojení sociálních podniků do pomoci společnosti v době koronakrize

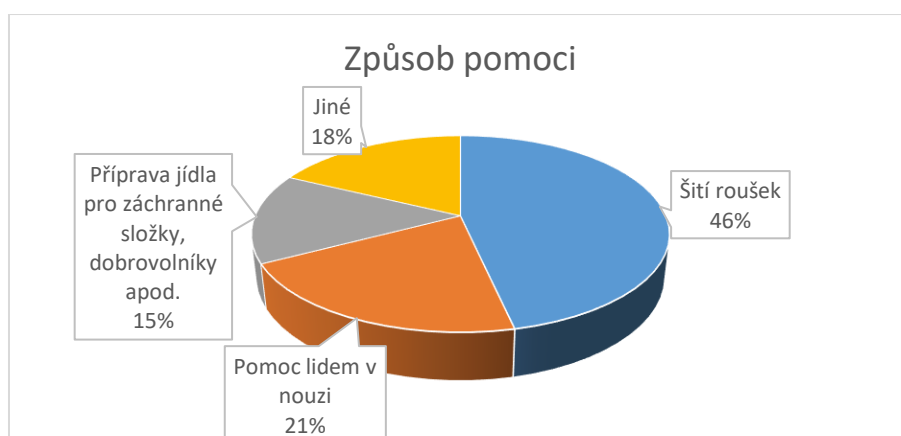
Dotazníkové šetření zjišťovalo, zda se sociální podniky zapojily do pomoci společnosti v době koronakrize. Jak je vidět i v Grafu 16, dvě třetiny dotázaných se v době krize do pomoci zapojily, třetina ne.

Graf 16 Zapojil se nějak váš sociální podnik do pomoci společnosti v době koronakrize?

U sociálních podniků, které se zapojily do pomoci společnosti v době koronakrize, bylo zjišťováno, o jaký druh pomoci se jednalo. Necelá polovina (46%) se věnovalo šití roušek, pětina (21%) zajišťovala pomoc lidem v nouzi, 15% dotázaných sociálních podniků se věnovalo přípravě jídla pro záchranné složky, dobrovolníky apod. V kategorii Jiné (18%) se pomoc týkala přípravy a distribuce dezinfekce pro záchranné složky, vlastní zaměstnance nebo klienty sociálních služeb, 3d tisk čelenek pro výrobu ochranných štítů pro pracovníky v sociálních službách, šití obleků pro zdravotnická zařízení, provoz linky 1212, zajištění rozvozu potravin z potravinové sbírky a poskytování služeb zdarma neslyšícím nebo za zvýhodněné ceny lidem odkázaným na práci z domova. Sociální podniky také pomáhaly svým znevýhodněným zaměstnancům a jejich rodinným příslušníkům, ať už finančně nebo zajišťováním léků, nákupů a sociálního kontaktu. Odpovědi jsou přehledně znázorněny v následujícím Grafu.

Graf 17 Způsob pomoci sociálních podniků společnosti

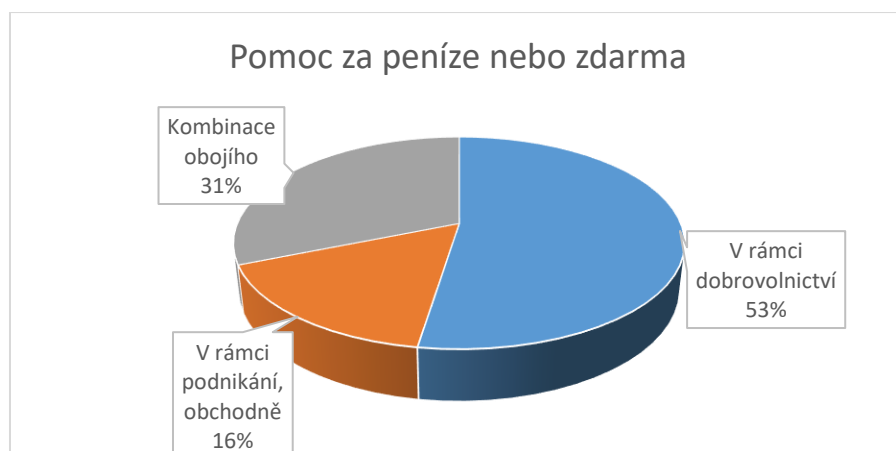

2.4.3 Pomoc za peníze nebo zdarma

V rámci dotazníkového šetření bylo zjišťováno, zda sociální podniky angažující se v pomoci společnosti to dělali v rámci dobrovolnictví, v rámci podnikání (obchodně) nebo kombinací obojího. Jak je vidět

v Grafu 18, více než polovina (53%) poskytovala svou pomoc zdarma, u 31% to byla kombinace obojího a 16% pomáhalo v rámci svého podnikání.

Graf 18 Pomoc za peníze nebo zdarma

2.4.4. Problémy sociálních podniků

Dotázaní sociální podnikatelé měli možnost ve volné otázce popsat své problémy, jejich celkový počet byl 45. Jednoznačně největším problémem, kterému sociální podniky čelí, je snížení poptávky, nedostatek zakázek a úbytek zákazníků (16x, tj. 36% – v jednom případě i kvůli uzavření hranic). Dalším fenoménem je panující nejistota až panika – z budoucnosti, nákazy, kvůli mediálnímu pokrytí, nejasné situaci na trhu atd. (5x). Často zmiňovaná je demotivující byrokracie, která neustupuje ani v období nouzového stavu (4x). Objevují se problémy s nemocností a obavami o zdraví (4x). Další těžkostí je zákaz a zastavení podnikání/výroby kvůli opatřením po dobu nouzového stavu (3x). Při pohledu do budoucna panují obavy z nedostatku zakázek a nejistota (2x). Vznikají finanční problémy – buď v podobě omezení anebo odkladu úvěrů, platební neschopnosti – buď na straně sociálních podniků (kvůli nízkým tržbám) anebo na straně odběratelů. Zmíněn byl i nedostatek pracovních sil kvůli nemocnosti a nezájemu o práci v sociálním podniku. V neposlední řadě několikrát zazněl strach z odkladu či vypovězení zakázek od velkých firem kvůli úsporám/omezení činnosti.

Pro ilustraci uvádíme odpověď 1 respondenta, v níž popsal řadu svých problémů: „Nedostatek desinfekčních prostředků, obavy zaměstnanců o své zdraví, nedostatek finančních prostředků pro provoz z důvodu výrazného snížení počtu zakázek. Neúměrně dlouhá doba pro vyřízení žádosti o podporu ve všech dotačních programech státu. Zbytečná náročnost pro zpracování žádostí.“ Na tomto místě je dobré upozornit ještě na jeden specifický problém, který je spojen se zaměstnáváním osob se zdravotním postižením a který ilustruje následující výpověď: „Podnikáme ve službách. Všechno máme zastaveno. Zdravotně znevýhodněné osoby jsou pod mediální panikou a bojí se pracovat. Jejich psychický stav je značně zhoršen.“

2.4.5 Co by teď sociálním podnikům nejvíce pomohlo

Respondenti ve volné otázce uvedli 46 návrhů, co by jim v současné situaci nejvíce pomohlo. Jejich podněty byly velmi různorodé. Nejčastěji zmiňovali uvolňování opatření (7x, tj. 15% návrhů). Dalším okruhem přání bylo navýšení tržeb/odbytu/poptávky (5x, tj. 11% návrhů), následované přímou finanční podporou od státu nebo jinou finanční injekcí - podobně 25 tisícům Kč pro OSVČ či dotace (6x, tj. 14% návrhů). Opakovaně se objevuje volání po odpuštění anebo alespoň snížení či odkladu placení odvodů na sociální a zdravotní pojištění, případně nájmů (4x) a po dostupnosti úvěrů (4x).

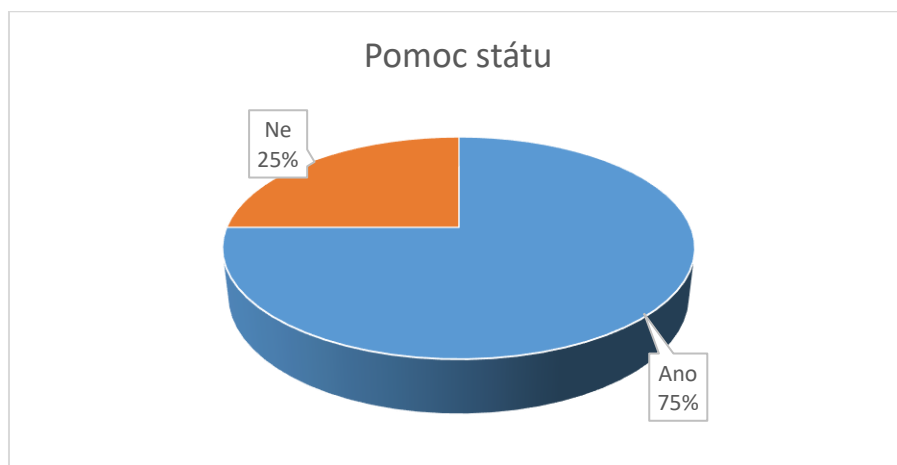
Někteří považují za nezbytné celkové nastartování ekonomiky a zvládnutí recese (2x), jiní úpravu projektů, které realizují (2x) anebo získání nových zakázek (2x). Objevuje se volání po klidu (2x) a jasné koncepci státu.

Další jednotlivé návrhy, které padaly, se částečně objevují i v odpovědích na otázku, jak by měl stát pomáhat sociálním podnikům: od daňových úlev, přes přímou finanční pomoc a kompenzace, dotace, po právní servis a stabilní podporu sociálního podnikání včetně uznání dalších znevýhodněných skupin kromě osob se zdravotním postižením. Nakonec zde uvádíme jednu přímou výpověď: „Přímá finanční podpora obdobná jakou mají OSVČ, kterou můžeme použít na úhradu provozních nákladů, úvěry a záruky pro většinu sociálních podniků jsou nereálné.“

2.4.6 Pomoc státu sociálním podnikům

Dotazníkové šetření zjišťovalo názor respondentů na to, zda by měl stát poskytovat sociálním podnikům postiženým koronakrizí speciální pomoc. Tři čtvrtiny jich odpovědělo kladně a čtvrtina záporně. Odpovědi jsou znázorněny v Grafu 19.

Graf 19 Myslíte si, že by stát měl poskytovat sociálním podnikům postiženým koronakrizí speciální pomoc?

Dotázaní sociální podnikatelé dávali návrhy na to, jak by měla podle nich tato speciální pomoc podnikům postiženým koronakrizí vypadat. Některé odpovědi se už objevily u podnětů, co by jim nejvíce pomohlo. Nejčastěji se volá po přímé pomoci státu (8x, tj. 21% odpovědí) – specifické finanční podpoře, která by párovala příspěvky podle § 78a Zákona o zaměstnanosti a program Antivirus, byla by podobná Pětadvacítce pro OSVČ atd. Stejnou četnost (6x, tj. 15% odpovědí) mají 3 okruhy návrhů: 1) dotace na mzdy asistentů/mentorů, zaměstnanců, kteří pracují, ale nevydělají si na sebe, které není možné z různých důvodů propouštět, kvůli překážkám atd., 2) bezúročné/výhodné půjčky či úvěry a 3) aby stát odebíral jejich výrobky a služby a dával jim zakázky. Sociální podniky by podpořilo odpouštění anebo snížení odvodů (4x) a pomohly by daňové úlevy (2x). Zaměstnavatelé osob se zdravotním postižením požadují včasnou a flexibilní podporu (2x) a zvýšení příspěvků (1x), zaznává zavést příspěvky i na další znevýhodněné skupiny (1x).

3. Závěr

Zastoupení sociálních podniků, které se zúčastnily tohoto dotazníkového šetření, lze považovat za standardní. Porovnáme-li jejich rozložení podle kraje, právní formy, oblasti podnikání, počtu zaměstnanců a velikosti obrátu s výsledky Dotazníkového šetření sociálních podniků 2019, zjistíme, že rozdíly nejsou signifikantní. Výsledky tedy lze považovat za reprezentativní pro celý sektor sociálních podniků v ČR.

Z provedeného průzkumu lze konstatovat, že z hlediska vážnosti dopadů se situace sociálních podniků neliší od většiny mikro, malých, případně středních firem. Velkou roli vzhledem k dopadům koronavirové krize hraje obor činnosti, liší a bude se lišit časový průběh ekonomických dopadů (jinak např. u lokálních služeb a jinak u výroby určené pro globální trh nebo subdodávky pro průmyslové podniky). U více než 50 % již došlo k propadu tržeb o více než polovinu. Podle výsledků průzkumu očekává většina sociálních podniků těžiště negativních dopadů ve III. čtvrtletí a dále, část jich to není schopna odhadnout. Pozitivní je, že část podniků využila nebo využije krize jako příležitosti ke změně.

Je zjevné, že **sociální podniky odkládají personální a organizační dopady na nejzazší možnou dobu, i když riziko spojené s udržení zejména znevýhodněných zaměstnanců je větší než u běžných zaměstnavatelů. Toto je základní odlišnost chování sociálních podniků (zejména těch integračních) od běžných zaměstnavatelů: význam a „váha“ společenského prospěchu v jejich žebříčku hodnot je vyšší než u „normálních“ podniků.** Uvolněním zaměstnanců v důsledku krátkodobého poklesu obrátu nebo ekonomických problémů by tito podnikatelé v zásadě popřeli základní smysl a cíl sociálního podniku. Riziko propouštění se však bude zvyšovat, část z nich, pokud zůstane bez pomoci, bude nucena propouštět v horizontu 3 až 6 měsíců.

Je logické, že většina vládních opatření vychází z potřeb a tržního pořadí hodnot, kde jediným cílem je zisk a prosperita podniku. Stejně jako u ostatních podniků chybí respondentům z řad sociálních podniků rychlá, administrativně nenáročná finanční pomoc.

Značná část sociálních podniků patří do kategorie zaměstnavatelů osob se zdravotním postižením na „chráněném“ trhu práce, podporovaném příspěvkem dle §78a Zákona o zaměstnanosti. Ti mohou vedle univerzálních kompenzací a úlev využít výjimky zákona do 30.6.2020 (podpora pracovních míst, kde osoby se zdravotním postižením nepracují v důsledku odstávky). U většiny těchto sociálních podniků však budou potíže pokračovat i po tomto termínu, tj. ve III. a IV. čtvrtletí 2020. Problémem je často i kombinace režimu příspěvku dle §78a s ostatními druhy kompenzace a úlev (kolize shodného účelu podpory)³. Důležitou roli hraje skutečnost, že v plném rozsahu platí razantní zvýšení nároků na minimální mzdu v roce 2020. Ke kompenzaci zvýšením příspěvku dle §78a Zákona o zaměstnanosti však došlo naposled v roce 2019, a to jen částečně, v roce 2020 již nedošlo vůbec. Zvyšují se mzdové náklady, v prostředí integračních sociálních podniků často nepodložené produktivitou práce znevýhodněných zaměstnanců.

V situaci zvládnutí obchodně ekonomických důsledků pandemie zjevně vzrostla role a aktivita podnikatelských sdružení a svazů. V ČR zajišťuje podporu sociálních podniků již od prvních grantových výzev v roce 2009 pouze stát (MPSV ČR, aktuálně v rámci možností daných projektem „Podpora

³ Více např. <http://www.tessea.cz/aktuality/535-20-4-2020-aktualni-informace-o-novele-zakona-o-zamestnanosti-a-program-antivirus>

sociálního podnikání pokračuje“). Ostatní aktivity probíhají výhradně svépomocně a na dobrovolné bázi. Stát od roku 2008 nepodporuje, ať už v rámci výzev nebo jinak, nezávislou spoluprací, síťování a zastřešení zájmů a potřeb sociálních podniků. Ty jsou tak v horší situaci než například členové Hospodářské komory ČR, Svazu průmyslu a dopravy ČR, Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů ČR a dalších organizací.

České sociální podniky se přidaly k akceschopné části společnosti v době koronakrizy a dvě třetiny se jich zapojily do různorodé prospěšné činnosti (od šití roušek přes přípravu jídla pro záchranářské sbory až po pomoci lidem v nouzi) a to buď pro bono, anebo v rámci svých zakázek. Ukazuje se tedy, že jsou významnou součástí naší země a jsou platné zejména v místě svého působení – a to nejen dobách krize. Mnohé z nich se už i tak dlouhodobě zapojují do rozvojových aktivit (ať už se jedná o nestátní neziskové organizace anebo podnikatelské subjekty) – komunitního plánování, Programu rozvoje venkova, aktivit občanské společnosti, jsou činné v Místních akčních skupinách, v obcích, na krajské i celostátní úrovni. **Vnímáme je jako významné aktéry v dalším rozvoji našich regionů, poskytují totiž v drtivé většině práci místním lidem, kteří to mají složitější s uplatněním na trhu práce. V době obnovy ekonomiky po koronakrizi bude toto ještě aktuálnější.**

Sociální podniky si jako významní aktéři rozvoje naší společnosti si zaslouží nejen pozornost, ale i podporu – a to nejen na místní, ale i celostátní úrovni. Z dotazníkového šetření vyplývají problémy, kterým s současné době čelí, podobné jako jiné typy podniků – masivní úbytek zakázek a nejistá budoucnost. Je však patrné, že neplánují velké propuštění, neboť vytváření a udržení pracovních míst je pro ně prioritou. Většinou u nás zaměstnávají osoby se zdravotním postižením anebo jinak vážně znevýhodněné skupiny, které jsou zranitelnými osobami jak co do nákazy koronavirem, tak i na trhu práce a jinak by těžko hledaly důstojné uplatnění. Práce v sociálním podniku pro ně neznamená jen nové dovednosti a návyky, případně lepší finanční situaci, ale hlavně významné zlepšení života v podobě smysluplného uplatnění ve společnosti.

Je tedy nabíledni, že **si sociální podniky pro svou nezastupitelnou úlohu zaslouží přímou a specifickou podporu státu** – i vzhledem k již tak nedostatečné podpoře malých a mikro podniků – programy COVID I a II jsou pro ně nedosažitelné a Antivirus pokrývá výpadky jen částečně. Je tedy třeba uvažovat o podpoře v podobě jednoduchých malých grantů anebo bezúročných půjček, které by sociální podniky v této nelehké době podpořily.

Na základě výsledků dotazníkového šetření k situaci sociálních podniků v ČR v době koronavirové krize jsme analyzovali jejich potřeby a zformulovali jsme následující **doporučení** pro vyjednávání o jejich případné podpoře.

Co by bylo potřeba udělat teď:

- **zvýšit příspěvky na zaměstnávání osob se zdravotním postižením podle § 78a Zákona o zaměstnanosti přijetím usnesení vlády**
- **upravit podmínky znevýhodněného úvěru v programu S-podnik MPSV, který realizuje ČMRZB** (vyhodnotit nastavení a fungování programu z hlediska stávajících potřeb, rozšířit program o provozní úvěr, upravit parametry posuzování rizik...)
- **snížit či odložit placení odvodů na sociální a zdravotní pojištění znevýhodněných zaměstnanců**

- **více podporovat sociálně odpovědné zadávání veřejných zakázek pro sociální podniky⁴** (důležitost tohoto tématu v souvislosti s koronakrizí výrazně vzrostla)
- **poskytnout jednorázovou administrativně nenáročnou finanční podporu od státu** nebo jinou finanční injekci (podobnou 25 tisícům Kč pro OSVČ) např. formou malých grantů.

Co by bylo potřeba udělat, pokud by se krizová situace z jakýchkoli důvodů opakovala:

- **přijmout motivující opatření**, které by zohlednilo, že **výhodnější je pro jejich integraci znevýhodněné zaměstnance nechat pracovat**, pokud to lze, nežli je nechat doma a čerpat veřejné finance ze sociálních výdajů (často vyšší)
- **umožnit příspěvek na mzdu znevýhodněných zaměstnanců v plné výši po dobu dopadů nouzového stavu**, pokud sociální podniky nemají zdroje z tržeb
- **vytvořit dlouhodobé opatření/nástroj finanční podpory od státu pro sociální podniky pro případ podobné krize** jako je např. kurtzarbeit, který by byl aktivován v případě obdobní krizové situace.

Výsledky dotazníkového šetření prokázaly specifika sociálních podniků a zviditelnily to, v čem se liší od běžných firem. Na rozdíl od nich je pro ně nesmírně důležité věnovat se svým sociálním cílům, které se týkají pracovní integrace a zvyšování kvality života jejich znevýhodněných zaměstnanců a rozvoje společenských aktivit v místě jejich působení. **To, že v podstatě upřednostňují sociální cíl před cílem ekonomickým, je činí v krizích odolnějšími, protože se snaží přežít i za cenu obětí. Na jednu stranu to dělá jednotlivé podniky zranitelnější, ale na druhou stranu to posiluje společnost jako celek. A to je důvod, proč by je měl stát podporovat a nenechat je padnout.**

⁴ Více viz <http://sovz.cz/temata/podpora-socialnich-podniku-v-zadavani-verejnych-zakazek/> a http://sovz.cz/wp-content/uploads/2019/01/sovz_publicace_socpodniky_web.pdf

Přílohy

Příloha 1: On-line dotazník k situaci sociálních podniků v době koronavirové krize

Dotazníkové šetření MPSV k situaci sociálních podniků v době koronavirové krize

A Profil sociálního podniku

1. Kraj

Hlavní město Praha
Jihočeský kraj
Jihomoravský kraj
Karlovarský kraj
Královehradecký kraj
Liberecký kraj
Moravskoslezský kraj
Olomoucký kraj
Pardubický kraj
Plzeňský kraj
Středočeský kraj
Ústecký kraj
Vysočina
Zlínský kraj

3. právní forma

Družstvo
Evidované církevní právnické osoby
Obecně prospěšná společnost
Pobočný spolek
Příspěvková organizace
Společnost s ručením omezeným
Spolek
Ústav
OSVČ

4. oblast podnikání

Vyberte prosím jednu oblast podnikání, která u vás převažuje.

Catering
Grafické a tiskové práce
Kompletace a kontrola kvality
Obchod
Odpady a recyklace
Potravinářská výroba
Prádelny
Pronájem prostor

Propagační a dárkové předměty
Stravování (zahrnuje kavárny, restaurace, jídelny, bistra apod.)
Textil - výroba, recyklace, re-use
Údržba zeleně a technické služby
Úklidové služby a potřeby
Výroba – ostatní
Vzdělávání a školení
Jiné – uveďte (*textové pole 50 znaků*)

5. Přepočtené počty úvazků všech zaměstnanců

0-10
11-50
51-250

6. roční obrat v milionech Kč (2019)

0-5
6-10
11-50
51-250

B Vaše ekonomická situace

- 1. Při předpokládaném vývoji tržeb a stavu finanční rezervy udržíte vyrovnané cash-flow**
 - Trvale
 - Nejméně dalších 6 měsíců
 - Maximálně 3 měsíce
 - Maximálně do konce června
 - Už teď nejsme schopni hradit aktuální závazky

- 2. Pokles tržeb, k němuž došlo v průběhu března a dubna 2020 (odhadněte)**
 - Žádný nebo jen minimální pokles
 - Menší než 30%
 - 30 – 50%
 - Více než 50%
 - Tržby nám vzrostly

- 3. Jaký pokles tržeb odhadujete dle aktuálního vývoje v květnu a červnu 2020?**
 - Žádný nebo jen minimální pokles
 - Menší než 30%
 - 30-50%
 - Více než 50%
 - Tržby nám porostou

- 4. Jaké očekáváte dlouhodobější dopady ve III.Q 2020?**
 - Předpokládáme stabilní nebo rostoucí poptávku

- Pokles bude pokračovat
- Nejsme schopni odhadnout

5. Která z opatření zatím přijatých či již avizovaných vládou využíváte nebo plánujete využít?

(více možných odpovědí)

- Antivirus v režimu „B“
- Antivirus v režimu „A“
- Čerpání §78a při překážce na straně organizace dle novely zákona 435/2004 ve II.Q.2020
- Odklad daní
- Pozastavení EET
- Odložení úhrady nájemného
- Odložení splátek úvěrů
- Úvěr COVID II
- Dotace COVID 19
- Jiné - uveďte (*textové pole 200 znaků*)

6. Chybí vám v současné nabídce státu některá opatření, které byste potřebovali?

Textové pole 400 znaků

7. V důsledku dopadů pandemie jste byli nebo budete nuceni (více možných odpovědí)

- Omezit investice a rozvojové záměry v roce 2020
- Omezit provozní náklady
- Snížit mzdy nebo zkrátit úvazky zaměstnancům
- Do stabilizace trhu výrazně omezit, zrušit nebo pozastavit některé podnikatelské činnosti
- Omezení se nás netýkají

8. Konkrétní opatření, která jste provedli (více možných odpovědí)

- Organizační změny
- Home-office
- Zkrácení pracovních úvazků
- Usilujeme o prodloužení splatnosti faktur, splátkové kalendáře apod.
- Čerpáme úvěry, půjčky nebo o nich jednáme
- Navýšili jsme kapitál (vklady společníků nebo členů)
- Omezili jsme benefity zaměstnancům
- Změnili jsme byznys model nebo nabízíme jiné produkty či služby
- Jiné – uveďte (*textové pole 300 znaků*)

9. Který z následujících scénářů je pro váš sociální podnik podle vás nejvíc pravděpodobný?

- Nějak to vydržíme a postupně se vrátíme ke způsobu fungování před koronakrizí
- Chceme se ze současné koronakrizise poučit a výrazně změnit způsob našeho podnikání
- Chceme dočasně naše sociální podnikání pozastavit, resp. některý z našich provozů
- Vážně uvažujeme o ukončení našeho sociálního podnikání
- Už jsme rozhodli o úpadku nebo likvidaci firmy
- Jiné – uveďte (*textové pole 300 znaků*)

C Vaše personální situace

- 1. Jaké tvrzení odpovídá vaší personální politice pro první polovinu letošního roku?**
 - Zatím neuvažujeme o snížení počtu zaměstnanců
 - Již jsme byli nuceni propustit některé zaměstnance
 - Snižujeme počet zaměstnanců o méně než 30% do konce června (výpovědi)
 - Snižujeme počet zaměstnanců o 30 – 50% do konce června
 - Budeme nuceni propustit více než 50% zaměstnanců do konce června
 - Přijímáme nové zaměstnance
 - Nerelevantní, nemám zaměstnance

- 2. Chystáte se propustit nebo jste již propustili některé znevýhodněné zaměstnance?**
 - Ano
 - Ne

D Vaše pomoc společnosti a co by pomohlo vám

- 1. Zapojil se nějak váš sociální podnik do pomoci společnosti v době koronakrizy?**
 - Ano
 - Ne

- 2. Pokud ano, jakým způsobem? (více možných odpovědí)**
 - Šití roušek
 - Příprava jídla pro záchranné složky, dobrovolníky apod.
 - Pomoc lidem v nouzi
 - Jiné – uveďte (*textové pole 300 znaků*)

- 3. Pokud se zapojil, bylo to zejména**
 - V rámci dobrovolnictví
 - V rámci podnikání, obchodně
 - Kombinace obojího

- 4. Popište prosím krátce další problémy, kterým čelíte.**
Textové pole 300 znaků

- 5. Co by vám teď nejvíc pomohlo?**
Textové pole 300 znaků

- 6. Myslíte si, že by stát měl poskytovat sociálním podnikům postiženým koronakrizí speciální pomoc?**
 - Ano
 - Ne

- 7. Pokud ano, o jakou pomoc by se mělo jednat?**
Textové pole 300 znaků

- 8. Je něco, na co jsme se nezeptali a co byste nám ještě chtěli říct?**
Textové pole 300 znaků

Příloha 2: Tabulky

Tabulka 1 Kraj

Kraj	počet	procenta
Moravskoslezský	13	18
Středočeský	9	13
Hlavní město Praha	8	11
Jihomoravský	6	8
Zlínský	6	8
Olomoucký	5	7
Vysočina	5	7
Pardubický	4	6
Plzeňský	4	6
Královehradecký	4	6
Jihočeský	3	4
Karlovarský	2	3
Liberecký	1	1
Ústecký	1	1
CELKEM	71	100

Tabulka 2 Právní forma

Právní forma	počet	procenta
Společnost s ručením omezeným	31	51
OSVČ	8	13
Obecně prospěšná společnost	6	10
Spolek	6	10
Družstvo	5	8
Ústav	4	7
Evid. církevní právnické osoby	1	2
Pobočný spolek	0	0
Příspěvková organizace	0	0
CELKEM	61	100

Tabulka 3 Oblast podnikání

Oblast podnikání	počet	procenta
Výroba – ostatní	13	21
Potravinářská výroba	10	16
Stravování (zahrnuje kavárny, restaurace, jídelny, bistra apod.)	8	13
Obchod	6	10
Prádelny	6	10
Kompletace a kontrola kvality	3	5
Propagační a dárkové předměty	3	5

Údržba zeleně a technické služby	3	5
Odpady a recyklace	2	3
Textil - výroba, recyklace, re-use	2	3
Grafické a tiskové práce	1	2
Catering	0	0
Pronájem prostor	0	0
Úklidové služby a potřeby	0	0
Vzdělávání a školení	0	0
Jiné	4	7
CELKEM	61	100

Tabulka 4 Přepočtené počty úvazků všech zaměstnanců

Přepočtené počty zaměstnanců	počty	procenta
0-10	37	61
11-50	18	30
51-250	6	10
CELKEM	61	100

Tabulka 5 Obrat

Roční obrat v mil. Kč (2019)	počty	procenta
0-5	31	51
6-10	17	28
11-50	9	15
51-250	4	7
CELKEM	61	100

Tabulka 6 Při předpokládaném vývoji tržeb a stavu finanční rezervy udržíte vyrovnané cash-flow

Cash-flow	počty	procenta
Maximálně 3 měsíce	20	33
Už teď nejsme schopni hradit aktuální závazky	15	25
Maximálně do konce června	12	20
Nejméně dalších 6 měsíců	10	16
Trvale	4	7
CELKEM	61	100

Tabulka 7 Pokles tržeb v průběhu března a dubna 2020

Tržby březen- duben 2020	počet	procenta
Více než 50%	31	51
Menší než 30%	14	23

30 – 50%	13	21
Tržby nám vzrostly	2	3
Žádný nebo min. pokles	1	2
CELKEM	61	100

Tabulka 8 Očekávaný pokles tržeb v květnu a červnu 2020

Pokles tržeb květen- červen 2020	počet	procenta
Více než 50%	22	36
Menší než 30%	18	30
30 – 50%	18	30
Žádný nebo jen minimální pokles	2	3
Tržby nám porostou	1	2
CELKEM	61	100

Tabulka 9 Jaké očekáváte dlouhodobější dopady ve III.Q 2020?

	počet	procenta
Více než 50%	31	51
Menší než 30%	14	23
30 – 50%	13	21
Tržby nám vzrostly	2	3
Žádný nebo min. pokles	1	2
CELKEM	61	100

Tabulka 10 Která z opatření zatím přijatých či již avizovaných vládou využíváte nebo plánujete využít?

Která z opatření zatím přijatých či již avizovaných vládou využíváte nebo plánujete využít? (více možných odpovědí)	počet	procenta
Pozastavení EET	20	20
Čerpání §78a při překážce na straně organizace dle novely zákona 435/2004 ve II.Q.2020	19	19
Odložení splátek úvěrů	15	15
Odložení úhrady nájemného	10	10
Antivirus v režimu „B“	9	9
Odklad daní	9	9
Antivirus v režimu „A“	7	7
Úvěr COVID II	3	3
Dotace COVID 19	1	1
Jiné	9	9
CELKEM	102	100

Tabulka 11 V důsledku dopadů pandemie jste byli nebo budete nuceni

Omezení (více možných odpovědí)	počet	procenta
Omezit investice a rozvojové záměry v roce 2020	28	35
Omezit provozní náklady	25	31
Snížit mzdy nebo zkrátit úvazky zaměstnancům	16	20
Do stabilizace trhu výrazně omezit, zrušit nebo pozastavit některé podnikatelské činnosti	11	14
Omezení se nás netýkají	0	0
CELKEM	80	100

Tabulka 12 Konkrétní opatření, která jste provedli

Provedená opatření (více možných odpovědí)	počty	procenta
Organizační změny	28	20
Usilujeme o prodloužení splatnosti faktur, splátkové kalendáře apod.	21	15
Home-office	19	14
Čerpáme úvěry, půjčky nebo o nich jednáme	18	13
Zkrácení pracovních úvazků	15	11
Změnili jsme byznys model nebo nabízíme jiné produkty či služby	15	11
Omezili jsme benefity zaměstnancům	11	8
Navýšili jsme kapitál (vklady společníků nebo členů)	2	1
Jiné	8	6
CELKEM	137	100

Tabulka 13 Který z následujících scénářů je pro váš sociální podnik podle vás nejvíc pravděpodobný?

Který z následujících scénářů je pro váš sociální podnik podle vás nejvíc pravděpodobný?	počty	procenta
Nějak to vydržíme a postupně se vrátíme ke způsobu fungování před koronakrizí	50	82
Chceme se ze současné koronakrizy poučit a výrazně změnit způsob našeho podnikání	9	15
Chceme dočasně naše sociální podnikání pozastavit, resp. některý z našich provozů	1	2
Vážně uvažujeme o ukončení našeho sociálního podnikání	1	2
Už jsme rozhodli o úpadku nebo likvidaci firmy	0	0
Jiné	0	0
CELKEM	61	100

Tabulka 14 Jaké tvrzení odpovídá vaší personální politice pro první polovinu letošního roku?

Propouštění zaměstnanců	počet	procenta
Zatím neuvažujeme o snížení počtu zaměstnanců	39	64
Již jsme byli nuceni propustit některé zaměstnance	13	21
Snižujeme počet zaměstnanců o méně než 30% do konce června (výpovědi)	2	3
Snižujeme počet zaměstnanců o 30 – 50% do konce června	2	3
Budeme nuceni propustit více než 50% zaměstnanců do konce června	2	3
Přijímáme nové zaměstnance	3	5
Nerelevantní, nemám zaměstnance	0	0
CELKEM	61	100

Tabulka 15 Chystáte se propustit nebo jste již propustili některé znevýhodněné zaměstnance?

Propouštění znevýhodněných zaměstnanců	počty	procenta
Ano	17	28
Ne	44	72
CELKEM	61	100

Tabulka 16 Zapojil se nějak váš sociální podnik do pomoci společnosti v době koronakrizy?

Pomoc společnosti v době koronakrizy	počet	procenta
Ano	41	67
Ne	20	33
CELKEM	61	100

Tabulka 17 Myslíte si, že by stát měl poskytovat sociálním podnikům postiženým koronakrizí speciální pomoc?

Myslíte si, že by stát měl poskytovat sociálním podnikům postiženým koronakrizí speciální pomoc?	počet	procenta
Ano	46	75
Ne	15	25
CELKEM	61	100